

De jury van de Jan van Gelder Prijs heeft besloten om dit jaar geen prijs uit te reiken, omdat zij van mening was dat geen van de in aanmerking gekomen publicaties over het niveau beschikte dat men van een prijswinnaar mag verwachten.

Hieronder de toespraak die juryvoorzitter Mayken Jonkman hield op 7 november 2008.

Overdenkingen naar aanleiding van het niet uitreiken van de Jan van Gelderprijs

Toen wij als jury vorig jaar de winnaar van de Jan van Gelderprijs aanwezen, konden we uiteindelijk kiezen uit vier proefschriften en twee omvangrijke tentoonstellingscatalogi, wel was onze longlist tegelijkertijd onze shortlist. U begrijpt dat het niet makkelijk was. Verlekkend lasen we de uitstekende teksten en het was een genot om deel uit te maken van de jury. We hebben een aantal keren langdurig vergaderd voordat we eruit waren. Spijtig was het dit jaar dan ook dat het niveau zoveel lager was. Er was niet één proefschrift bij van een Nederlandse kunsthistoricus van onder de 35. Slechts een handvol artikelen, die vaak onderdeel uitmaakte van een publicatie waarbij een oudere kunsthistoricus de belangwekkendere informatie leverde. Twee boeken, waarvan een gepubliceerde scriptie, de ander de weerslag van een degelijk en interessant onderzoek, maar als we dat vergeleken met de zes genomineerden van vorig jaar, dan laat deze publicatie het nodige te wensen over.

In vergelijking met hetgeen we vorig jaar onderhanden hadden was dit, zoals u zult begrijpen, een teleurstelling. Als jury besloten we de prijs niet uit te reiken. Tegelijkertijd kwam de vraag bij ons op – overigens stelden we die onszelf vorig jaar ook al – of de leeftijdsgrens niet te laag was en we die moeten verhogen tot 40. Maar is er dan nog sprake van een ‘jonge’ kunsthistoricus? Hoe komt het dat er zo weinig gepubliceerd wordt door jonge Nederlandse kunsthistorici? Heeft de carrière van de kunsthistoricus gewoon een lange opstartperiode? Is het een tendens of een toevalstreffer? Duurt het gewoon zo lang voordat men de kans krijgt mee te werken aan grotere publicaties? Wil men wel maar krijgt de jonge kunsthistoricus eenvoudigweg de kans niet?

Zoals u waarschijnlijk weet, werd de Jan van Gelderprijs ingesteld om een jonge getalenteerde Nederlandse kunsthistoricus – oorspronkelijk lag de leeftijdsgrens bij 30 – voor zijn/haar kunsthistorisch vernieuwend schrijven te honoreren. De prijs is in het verleden diverse keren niet uitgereikt eveneens omdat er gebrek aan kwaliteit was. Naar aanleiding daarvan is de leeftijdsgrens opgekrikt naar 35.

Hoewel onze vragen nader onderzoek behoeven en niet gemakkelijk te beantwoorden zijn, merken we wel dat jonge kunsthistorici wel degelijk publiceren, maar dat het niveau vaak blijft steken bij entrees. Slechts weinigen schrijven een omvangrijke publicatie of starten na het afstuderen meteen met promotie onderzoek. Bij navraag bleek de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis (OSK) de afgelopen jaren slechts een handvol aanmeldingen te hebben gekregen en dan weten we nog niet eens de leeftijd van deze leden. Gelukkig wist de OSK ons te vertellen dat er dit jaar 10 nieuwe inschrijvingen waren.

Wanneer we kijken naar de onderzoeken die nu lopen dan is de eerste conclusie dat we hier te maken hebben met een toevalstreffer. Volgend jaar belooft een aantal interessante publicaties van jonge kunsthistorici waar we reikhalzend naar uitkijken. Desalniettemin, wanneer er gekeken wordt naar wat er zoal verschijnt in een jaar is het aantal dat verschijnt van de hand van de doelgroep miniem en dat vinden we als jury van de Jan van Gelderprijs verontrustend. Daarom plaatsen we hier de oproep om vooral de jonge kunsthistoricus – betaald! – de ruimte te geven om te publiceren. Er zijn veel talentvolle nieuwkomers met nieuwe inzichten en visies die een kans verdienen. De jury zal u dankbaar zijn. Hebben we tenminste iets om onze tanden in te zetten.

Mayken Jonkman

Winnaars van de Jan van Gelderprijs

1992: Michel Kwakkelstein, "Leonardo da Vinci's Grotesque Heads and the Breaking of the Physiognomic Mould", *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 54 (1991), pp.127-36

1993: niet uitgereikt

1994: Emile van Binnebeke, *Bronssculptuur : beeldhouwkunst 1500-1800 in de collectie van het Museum Boymans-van Beuningen/Bronze sculpture : sculpture from 1500-1800 in the collection of the Boymans-van Beuningen Museum*, Rotterdam 1994

1995: Marieke de Winkel, "'Een deftigsten drachten'. The iconography of the tabbaard and the sense of tradition in Dutch 17th century portraiture", *NKJ* 46 (1995), pp.144-167

1996: niet uitgereikt

1997: Elmer Kolfin, *Van de slavenzweep en de muze. Twee eeuwen verbeelding van slavernij in Suriname*, Leiden 1997

1998: Petra Brouwer, *Van stad naar stedelijkheid. Planning en planconceptie van Lelystad en Almere 1959-1974*, Rotterdam 1997

1999: niet uitgereikt

2000: niet uitgereikt

2001: drie prijzen als inhaalslag, in dit geval voor personen tot 35 jaar en voor een publicatie over de laatste 5 jaar:

Sven Lütticken, voor artikelen in *De Witte Raaf*;

Bram de Klerck, *The brothers Campi: images and devotion: religious painting in sixteenth-century Lombardy, 1565-1591*, Amsterdam 1999;

Justin Kroesen, *The sepulchrum domini through the ages. Its form and function*, Leuven 2001

2002: Marielle Hageman, *De kleren van de keizer. Rituelen van de Karolingische en Ottoonse vorsten in woord en beeld*, dissertatie Universiteit Utrecht 2002

2003: Olav Velthuis, *Talking Prices*, proefschrift Erasmus Universiteit, 2002 (eind 2004 verschenen als handelseditie bij Princeton University Press)

2004: Gijsbert van der Wal, *Leven en werk van Willem den Ouden*, Amsterdam 2003

2005: Koenraad Jonckheere, *Kunsthandel en diplomatie. De veiling van de schilderijenverzameling van Willem III (1713) en de rol van het diplomatieke netwerk in de Europese kunsthandel*, dissertatie Universiteit van Amsterdam, 2005

2006 Johan de Haan, "Hier ziet men uit paleizen". *Het Groninger interieur in de zeventiende en achttiende eeuw*, Assen 2005

2007: Anouk Janssen, *Grijsaards in zwart-wit. De verbeelding van de ouderdom in de Nederlandse prentkunst (1550-1650)*, Amsterdam 2007